

Abonamentul:

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor. 1/2 an 8 cor. 1/4 an 5 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 fr. 1/2 an 12 fr. 1/4 an 8 fr.

Fosa apare în 50 c. ca.

Să m. B. A. T. S.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:

odată 14 fl. 2 două

oară 12 fl. 3 trei

oară 10 fl. 4

Două ca. poartă foala

să se adreseze la: Re-

dacțiunea și admini-

strațiunea Unirei

B. J. A. J.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 14 Iulie 1906.****Numărul 39.****Invitare de abonament.**

Cu începerea semestrului al doilea din anul acesta să deschide abonament nou la „Unirea” cu prețurile indicate în fruntea foii. Deci rugăm pe Onor. Cefitori să binevoiască a-și renouă abonamentele de timpuriu. Totodată rugăm și pe On. Abonenti aflători în rezonanță să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foii, pentru ca aceasta să-și poată acoperi lipsele sale.

ADMINISTRAȚIUNEA**Vorbirea deputatului****Dr. Iuliu Maniu.**

Cu prilejul discuției pentru răspunsul la mesajul de tron, deputatul Dr. Iuliu Maniu, reflectând baronului Bánffy, a ținut următorul discurs, căruia cu plăcere îi dăm loc în fruntea foaiei noastre:

— Dacă aș vâna popularitatea, iestină, lucrul cel mai ușor pentru mine ar fi să lupt cu armele dreptății împotriva invecților aruncați de st. meu antevorbitor, baronul Bánffy, nu numai la adresa națiunii mele române, ci la adresa tuturor popoarelor nemaghiare din această patrie. Dar nu voi face-o, pentru că demult m'am determinat, ca cu st. d. deputat antevorbitor, nu voi sta nici odată de vorbă în chestia naționalităților, și nu discut cu el în punctul acesta. (Zgomot)

Olay L.: Bietul Bánffy! Bietul Bánffy!**Prezidentul: Mă rog de liniște!**

— Și anume nu pot discuta cu dsa, pentru motivul, că după cele auzite din parte-i, și după scrisorile lui, pe care le-am citit, am ajuns la convingerea, că st. d. deputat antevorbitor nu are simțul necesar pentru a trata chestiunea aceasta cu obiectivitatea ce se așteaptă dela bri cine, și mai ales dela un bărbat de stat.

Onorată cameră! Când dl. deputat antevorbitor a declarat într'un ciclu de articole, apărând înainte cu câțiva ani și meriți de a fi cetățiu de lumea mare, că în țara aceasta nu se admite altă cultură decât cea ungurească; (Strigăte în stânga: Foarte corect!) când st. d. deputat a declarat, că

nici un popor din această țară nu are drept la aspirații culturale; când st. d. deputat antevorbitor, în aceeaș broșură, dorește, cu multă prudență politică, ca sașii din Ungaria să se maghiarizeze, ca prin aceasta să facă serviciu fraților lor din Germania; cu astfel de bărbat de stat, cu un om care astfel cunoaște psihologia popoarelor — nu doresc să discut în chestia aceasta. (Claritate în stânga. Strigăte: Bietul Bánffy!)

Vreau însă, On. Cameră, să reflectez la unele obiecțiuni ale dsa, mai ales la aceea, în care vrea să împedecă pentru câteva veacuri înființarea statului de drept.

Mărturisesc sincer, On. Cameră, că nimeni n'a putut face un mai bun serviciu cauzei noastre drepte, decât baronul Bánffy, când a declarat în fața țării, că aici nu e vorba de înființarea unui stat de drept, nu trebuie să se valideze dreptul, ci, înainte de toate, trebuie creat cu foc și cu fier statul național (Vii aprobări) și numai mai târziu, după două sau trei sute de ani, poate să înflorească și dreptul. (Strigăte: Are deplină dreptate!)

On. Cameră! Eu, care mă însuflețesc nu numai pentru drepturile națiunii mele, ci respectez aspirațiunile ori-cărui popor, și doresc fericirea pe cale dreaptă nu numai a poporului meu, ci a tuturor popoarelor din această țară, și care prețuiesc mai pe sus de toate ordinea de drept, credeți-mi, On. Cameră, că am aflat cu multă durere, că în veacul al XX-lea, un bărbat de stat, care a ocupat fotoliul de prim-ministru, a putut scoate din gură vorba, că nu are lipsă de stat de drept. (Strigăte: N'a zis așa, ci că mai întâi e lipsă de statul național!) și că, nouă ni-se va face dreptate numai după două sute de ani. (Strigăte: N'a zis așa!)

Olay L.: A spus, că mai întâi, trebuie ridicat statul național, și asta o zicem și noi.

— Mă provoc. On. Cameră, la notițele stenografice; de bună samă s'a luat notă, că Esc. Șa bar. Bánffy, a spus, că statul de drept trebuie instituit, dar numai atunci, când punem bază statului național, cu omțerea ideii și principiilor statului de drept. (Strigăte: Asta n'a zis-o nici-odată!)

St. deputat antevorbitor nu e norocoș în citate. Când a vorbit cu alt prilej, s'a provocat iarăș la lucruri, pe cari a trebuit să le revocă pe urmă. Și acum, ca să-și sprijinească politica soviniștă-naționalistă, s'a provocat la politica lui Bismarck. Apoi, dacă st. d. antev. are aceeaș perspectivă de reușită pentru politica d-sale de forță, cum a avut Bismarck pe terenul politicei bisericești, pot să-și încredințez, că și față de politica d-sale, să va afla un Windhorst,

care să-i dovedească, că politica exerciată față de drepturile naționale — întocmai ca și politica-bisericească — nu poate evolua decât pe baza dreptului, echității și a moralei. Eu, On. Cameră, nu mă ocup cu o politică, a cărui punct de emanațiune e imoral. (Zgomot. Strigăte: Politica statului național e imorală!)

Să am iertare, dar politica statului național profesată de st. d. d. are o bază imorală (Vii contraziceri în stânga), ceea ce reiese evident, din declarația bar. Bánffy, că politica pe care o profesază acum, nu cuteza s'o profeseze pe vremea când ședea în fotoliul de ministru-președinte. Căci, On. Cameră, dacă politica aceea e justă, dacă se bazează pe un fond moral, dacă politica aceea e de așa natură încât poate sta în fața forțului conștiinței și a lumii întregi, atunci o puteți profesa și pe vremea când era ministru-președinte. Dar n'a profesat-o, deoarece politica aceea are temelii imorale, care se împotrivesc legilor eterne ale firii.

On. C. L. Sincer convins st. d. dep. bar. Bánffy, cu toate că nu-mi va crede, că am aceeaș țintă, ca și dsa, sunt convins, că toți membrii camerei au aceeaș țintă: promovarea fericirii țării, augmentarea puterii statului și asigurarea progresului fiicăru popor. Sunt însă diferite cărările, pe cari ajungem la aceeaș țintă. Cărarea pe care urmează bar. Bánffy și pe careă dorește să urmeze întreaga națiune, e calea încălcării dreptului, caleă aceasta e în contra firii, căci împiedecă dezvoltarea calităților datorite de Dumnezeu.

Calea pe care purcedem noi, și Vă rugăm să purcedei și DVoastră, e calea dreptății, calea dezvoltării naturale și lozınca noastră e deschiderea drumului pentru dezvoltarea liberă a forțelor naturale. (Alegeți între aceste două cărări. Vă pot asigura, că un singur lucru e sigur, care nu se poate resturna: ce e imoral și nenatural, trebuie să se prăbușască; tot ce e înzestrat cu dăinuire și viitor, se bazează pe dreptatea Dumnezeiască și pe legile naturii. Iar politica suprimării și a violenței e imorală și nedreaptă, de aceea trebuie să se prăbușască. Și dacă bar. Bánffy va mai ajunge, încă odată la înălțimea, de unde a tronat odată, va trebui să cadă față cu legea eternă a dreptății.

On. C. L. Sincer mărturisind n'am avut de gând să iau cuvântul cu prilejul discuției adresei, din motivul, că la cea dintâi privire a celor două adrese, ajunge ori-cine la convingerea, că adresa DVoastră caută expediente și, prin necesitate, acopere unele lucruri, cărora nu li se gă expresiune în cuvinte. Adresa noastră însă poartă timbrul nediscuțabil al sincerității și al patriotizmului, al veritabilului

patriotism. (Vii contrațiceri din dreapta și din stânga). Între astfel de împrejurări On. C., n'ar fi fost lipsă să-mi ridic glasul, cu atât mai vârtos, că nici majoritatea n'a aflat de necesară sprijinirea adresei prezentată de ea. Și dacă totuși vorbesc On. C., e, că la desfășurarea discuției s'au aruncat invective, pe cari ar fi greșală politică — cred eu — să le lăsăm fără răspuns, și o fac aceasta, cu toate că văd nervositatea și impaciența, cu care st. guvern și majoritatea urmăresc vorbirile noastre.

Permită-mi On. C., să observ, că st. d. deputați află curioasă participarea noastră la discuția aceasta; în 1896 însă nu li s'au părut curioasă participarea la discuția adresei, când au luat cuvântul 64 deputați, pe o vreme când Camera avea de fapt o mulțime de agende. DVoastră acum ne luați în nume de rău că vorbim, căci ați vrea să se macine cât mai curând discuția adresei și a bugetului, ca să puteți merge acasă cât mai curând — la odihnă. (Contrațiceri în stânga).

Olay L.: Aceasta s'a făcut în interesul națiunii magiare și nu în contra ei! (Zgomot îndelung în stânga și în mediu).

Prezidentul: (Sună). Mă rog de liniște.

— Dintre reproșurile, de cari avem parte, vreau să mă ocup în deosebi cu unul, care privește recunoașterea partidului nostru. Cer scuze, On. C., dar negarea partidului nostru ca atare, mi-se pare ca o continuare a ordinului lui Hieronymi de pe vremea partidului liberal, — continuarea acelu sistem politic, pe care îl credeam prăbușit. E curios, că DV. salutați prăbușirea vechiului sistem numai când e vorbă de încetarea unor lucruri neplăcute pentru DV. dimpotrivă nu vă bucurați de nimicirea vechiului sistem și sprijiniți chiar perpetuarea lui, când e vorbă de lucruri, cari invoalvă vătămarea postulatelor noastre legitime.

On. C. Formarea unui partid e presiunea părerilor politice, iar părerea politică e efluxul necesar al libertății de gândire. În urmare, dacă DV. nu recunoașteți dreptul nostru de a ne constitui în partid, dacă DV. în mod absolut negați existența unui partid politic, atunci atăcați libertatea gândirii și a opiniilor. (Vii contrațiceri în stânga.)

Vreau să atrag atenția în privința aceasta la o singură împrejurare, că adevă, dacă în contra libertății de gândire voiți să împedecați formarea unui partid, nu mai rămâne altceva, decât occultismul politic, sau conspirația. Sistemul actual trebuie să ducă la absolutism la moment ce partidele politice și programele lor sunt legate de libretul de toleranță. (Așa e! pe băncile din mediu din urmă. Strigăte din stânga: Foarte de spirit!)

On. C. E principial imoral a nega formarea unui partid și de a condiționa programul unui partid de voința majorității. Negarea existenței programului nostru, și tragerea la îndoială a dreptului de a ne constitui ca partid, e o greșală și imoralitate îndoită, căci împedecați prin ea mai întâi libertatea opiniei, apoi împedecați apărarea intereselor acelora, cărora le aparținem. On. C. DV. spuneți că n'am avut drept să ne organizăm pe bază națională, spunând, că organizarea

aceasta apără interese așa de deosebite, încât nu poate avea loc în casa țării. Fie-mi permis să mă ocup cu chestia aceasta, din două puncte de vedere.

Pun întrebarea: sunteți DV. convinși, că noi luptăm pentru interese particulare? căci dacă aceasta e convingerea DV. vă pot încredința, că sunteți în rătăcire, de oarece partidul nostru nu și-a luat numirea dela singuraticii membri, ci dela principiul politic, spre a căru realizare ținteste, și care principiu e regnicolar ținând spre binele tuturor cetățenilor din această patrie. Și care e principiul acela politic, care formează temeiul partidului nostru? Principiul național, adevă pretensiunea ca să se asigure libera dezvoltare pentru toate naționalitățile din această țară, dându-se toate cautelele necesari pentru asigurarea acestei libere dezvoltări.

Dar supunând, că am represinta interese particulare, nici atunci nu ați avea drept să negați partidul nostru, pentru-că atât interesele sociale, cât și celealalte interese particulare pot fi aparate și represintate cu tot dreptul. Că intru cât e justă aceasta, dovedește chiar chipul cum sunt formate parlamentele, în cari adese reprezentanța singuraticelor cercuri de interese este asigurată prin instituțiuni speciale.

Cât de justă și cât de legală este gruparea noastră în partid și cât de volnică este procedura DV. mă provoc la Germania, despre care doar nu veți putea nega, că este, și ca tinde să devină stat național. În Germania sunt Poloni, în Germania atât în Reichstag, cât și în camera prusiană, Polonii au club separat. Se poate, că unii dintre membrii acestei Camere vor trage la îndoială spusele mele, de aceea mi-am câștigat o dovadă de neresturnat, anume scripta clubului polon, care sună din cuvânt în cuvânt astfel: (*cețește*): »Noi atât în camera prusiană, cât și în adunarea imperială germană suntem organisați, ca club politic independent. Ca atare suntem recunoscuți atât din partea guvernului, cât și de către partidele germane și anume suntem recunoscuți, ca partid, care își are de bază apărarea drepturilor națiunii polone. Fiind dar partid independent avem președinte care are loc și drept de vot în consiliul președintilor și în proporția noastră numerică, avem loc și drept de vot în comisiuni și dreptul acesta încă nu ni-l'a disputat nime. Ca partid independent facem propuneri independente.«

On. C. Dacă DV. vă provocați la Germania... (mare zgomot).

Presid. (sună). Rog liniște!

— Dacă DV. vă provocați la Germania, când vreți să acoperiți, cu un vâl cât de cât de îndreptățit procedura DV. față de noi fiți cel puțin echitabili și provocați-Vă și atunci la Germania, când e vorbă de un lucru, care revine în favorul nostru. Dacă aceeaș Germanie, la care DV. vă provocați într'una, recunoaște clubul polonilor, organizat pentru apărarea drepturilor națiunii polone, a acelei națiuni poloane, a cărei stare de drept e cu totul alta, decât a noastră și cu cari ne reproșați neconținut, că situația noastră e mai bună ca a lor; — nu puteți nega nici D-voastră partidul nostru!

Altă obiecțiune în contra partidului nostru este, că în ajungerea țintei noastre

politice ne aliam cu socialiști și conduși de tendențe nepatriotice, am dori să realizăm programul partidei social-democrate. On. C., fie-mi permis să declar, — și nu cred, că se va afla om nepreocupat, care să nu aproabe cuvintele mele, — că sprijinesc, primesc și subscriu toate punctele din programul partidului social-democrat cari nu sunt în contradicție cu esența statului și a bisericii. (Aprobări. Strigăte: Și noi le primim!) Cel ce a studiat acest program, să poate convinge, că una din țintele lui este eluptarea drepturilor omenești. În punctul acesta suntem de acord cu ei, căci și noi avem de țintă eluptarea drepturilor omenești. (Aprobări pe băncile naționaliștilor), și e natural deci că în lupta aceasta pentru drepturile omenești în tot cazul nu ne vom sfii se incheiem alianță cinstită pentru o luptă tot așa de cinstită chiar și cu socialiștii. (Vii aprobări pe băncile naționaliștilor. Zgomot în stânga).

On. C., Eu am studiat istoria magiarilor și credeți-mă într'adevăr cu mare mirare am observat, însușirea rasei ungurești de a putea scăpa cu pielea întreagă din atâtea încurcături, (Zgomot în stânga) Dar cred, că nu greșesc când constat, că rasa magiară n'are însușirea de a evita aceste încurcături. Dați-mi voie să aduc un mic exemplu de a ilustra, cum nu știu alege calea cea adevărată, când e vorbă de evitarea unei primejdii. Mă provoc la greva secerătorilor, care e aproape să erumpă. Așa cred, că greva muncitorilor va erumpe din lipsa de lucru și în urma grelelor împrejurări de traiu, și astfel, după părerea mea cercurile conducătoare de stat ar fi avut datorința să saneze răul acesta. Și în loc de aceasta, ce s'a întâmplat? au ținut la îndemână mașini de arat și le-au pus la dispoziția publicului, pentruca lipsa de lucru și mizeria să fie și mai mare. (Aprobări în stânga. Strigăte în stânga extremă: Așa e! nu din lipsa de lucru, ci agitația e cauza grevei! Zgomot, Prezidentul sună).

Apărarea drepturilor omenești și evitarea încurcăturilor e ținta luptei noastre, luptându-ne cu mijloace curate și drepte, și nu mi-e teamă că ne vom depărta înfrânți ori rușinați din luptă.

Olay L.: Toți cetățenii au drepturi egali, fie Valahi, fie Maghiari!

— Convingerea noastră e, că interesele multor clase sociale nu sunt aparate după cum ar avea dreptul să o pretindă aceasta. Tocmai din acest motiv, nu suntem străini de înființarea acelor instituțiuni, cari au de țintă investirea cu drepturi a cutărei clase ori a cutărui pături din popor. La aceasta e, a se reduce împrejurarea că noi — cu toate că formăm opoziția în Cameră — am declarat în proiectul nostru de adresă, în mod cât se poate de loial, că, din partea noastră, suntem gata și aplicați ca să sprijinim și să promovăm orice dispoziție, care are de țintă dezvoltarea economică, culturală și socială a țării, și ne vom și ținea cuvântul în mod cinstit. Vă veți convinge, că nici când nu vom opri și nu vom pune piedeci în calea activității îndreptate în direcția aceasta. Binevoți a aduce proiecte de acestea și Vă asigurăm că noi vom fi cei dintâi, cari vom grăbi să contribuim cu votul nostru la realizarea lor.

Kun A.: Dacă nu ați face astfel, chiar oamenii D-Voastră v'ar da drumul!

— Altă obiecțiune e că proiectul nostru de adresă presintă situația înaintea lumii, în colori false. Dl deputat Günther, secretariul de stat al D-lui Ministru de justiție, ni-a reproșat că, în proiectul nostru de adresă, vrem numai să trimbițăm, în fața lumii mari, miseriile, în a căror jug gemem. Colegul meu deputatul Aurel Vlad a cetit partea incriminată, din proiectul de adresă; eu dar nu-l mai cetesc, ci citez numai câte-va passagii din proiectul de adresă din anul 1896.

Deja în proiectul de adresă din 1892, partidul independent și 48-ist, în frunte cu Eötvös Károly, spune următoarele: «Fiindcă alegerile s'au făcut în timp nefavorabil și cu o iuțală forțată, fiindcă s'au săvârșit abuzuri electorale în măsură foarte mare, noi nu putem recunoaște dieta drept expresiune curată a voinții națiunii.» Aceasta, așa cred, e o expresiune mai puțin puternică decât cea folosită de noi. Pentru proiectul nostru de adresă suntem timbrați de nepatrioți. Ei bine! eu nu vreau să fiu mai bun patriot, că Eötvös Károly.

Fie-mi permis să cetesc acum proiectul de adresă prezentat în numele partidului independist în 1906, prin actualul ministru de justiție Polonyi Géza. Iată un pasagiu: (Cetește): «Fispanii, oficialii, funcționarii și agenții, asigurați fiind de resplată și că nu vor fi pedepsiți, năpustindu-se asupra alegătorilor, au început, cu o sete nepotolită amăgirea și târgul, și dacă acestea nu ar fi fi asigurat isbânda, recurgeau la intimidări, persecuții și la forță. Prin fondul ei moral și de drept, noi credem, că dieta aceasta e nelegală.»

În proporție cu expresiunile acestea, adresa noastră e numai apă sfințită (Strigăte în stângă: Decât că D-V. nu aveți dreptate!). Majoritatea tordeauna zice, că opoziția nu are dreptate. Nu luați în nume de rău, dacă iarăși declar că, în punctul acesta, nu vreau să fiu mai bun patriot nici decât Polonyi Géza.

On. C. M'a surprins mult primirea de care am avut parte aici. Sincer declar, că D-V. nu puteți avea opoziție mai loială de cum suntem noi. (Strigăte: Doamne ferește!) Cu prilejul discuției pentru proiectul de adresă din 1896 au luat parte la discuție 64 deputați și nimeni n'a timbrat ca nepatriotică opoziția de atunci. Noi am luat numai 13 parte la discuție și suntem timbrați ca nepatrioți. (Sgomot. Prezidentul sună.) Măcar, că noi n'am făcut și nu facem altceva, decât că arătăm calea ce conduce la fericirea acestei patrii.

Prezidentul: Rog liniște!

— D-V. ne acuzați de nepatriotism — și, în definitiv ce e patriotismul? Așa cred, că e (Sgomot în stângă. S'auzim! S'auzim!) ocrotirea intereselor colective, complexul lucrărilor conduse de sentimentele altruiste. Cred că nu e lucru greu să fi patriot, când e în mâna ta gloria, puterea dispozitivă și executivă. Întocmai, nu e lucru greu pentru cel ce trăește în belșug și în splendoare să fie om cinstit și să observe legile, dar e greu să fie cinstit cel miser; acela care cască gura înaintea vitrinelor la lucrurile cele minunate, dar ținând neclintit înaintea ochilor echitatea și cinstea, nu sparge vitrina, ci merge mai departe flămânzând. Dați-mi voie să declar, că purcezând din acest punct de

vedere, luând de bază complexul lucrărilor altruiste, eu și toți aceia cari ședem pe aceste bănci, ne ținem mai patrioți decât D-V. (Contraziceri în stângă. Aplauze pe băncile naționaliștilor). Căci expresiunea faptică a patriotismului nostru isvorește tordeauna din sentimente altruiste.

On. C. Nimic nu dovedește mai bine loialitatea noastră opozițională, decât faptul, că în proiectul nostru de adresă n'am pierdut din vedere situația cu adevărat grea în care se află actualul guvern și majoritatea; n'am cercat să facem neplăceri cu înșepături mărunte, (Mișcare și strigăte în stângă: Ipocriți! Ipocriți!) căci noi știam, că acest guvern are îndatoriri excepționale, îndatoriri, cari au să pună bază unei dezvoltări mai bune și mai temeinic pornite.

E adevărat, că proiectul nostru de adresă diferă esențial de al D-V. căci proiectul D-V. cum se vede, e compus în sensul ideilor st. d. deputat antevorbitor, proiectul nostru însă nisuește, pe baza principiilor de dreptate și echitate spre ținte cari ar trebui să fie nu numai ale noastre, ci și a D-V. a tuturor.

Punctul de mâncare al proiectului nostru de adresă, ca și al politicii noastre e convingerea, că organizarea țării trebuie să corespundă cu complexul populațiunii; trebuie să corespundă conținutului real al țării noastre; ca organizația aceasta să câștige complăcerea tuturor locuitorilor și tuturor claselor; să servească spre dezvoltarea tuturor puterilor de folos, ca să putem apoi conta la aceste puteri, când organizația aceasta ar fi atacată, fie din afară, fie din lăuntru. DV. însă, în proiectul DV. mânceați din principiul, că statul acesta înainte de toate trebuie să fie național și că ori-ce mijloc e bun, care duce la această țintă. Vă amăgiți cu gândul, că țara va fi aievea fericită, dacă ați câștigat mijloacele sigure pentru tortificarea acestui stat național. Concepția divergează diametral-opus de a DV., convinși fiind că puterile naturale nu pot fi suprimate și subtrase dela misiunea lor; că anumite stări nu pot fi susținute cu forța și că numai pe calea adevărului să poate purcede spre ținta comună: asigurarea păcii în întreagă țara.

Abstragând dela conceptul acesta, amândouă adresele se ocupă cu anumite scopuri nemijlocite. Până când însă, adresa DV. chiar și în acest punct e condusă de fantasmagorii — să ni-se ierte expresiunea — adresa noastră stă singură pe punctul de vedere al dreptății și al imparțialității.

Înainte de toate vrem să resolvim după cum vreți și DV., introducerea votului universal secret. Noi voim votul acesta din un punct de vedere cu totul deosebit de al DV., și anume din punctul de vedere al dreptății și al prudenței politice (Mișcare și sgomot.) Căci dacă DV. vreți să introduceți și votul universal pentru anumite ținte înainte stabilite, atunci nu va mai corespunde cerințelor moderne, și va fi numai uncaltă pentru ajungerea țintei fixate de DV. (Sgomot. S'auzim! S'auzim!)

Kubik B.: Aici nu se pot valida elementele discordante și cari gravitează în afară. (Mișcare.)

— Noi atât la reforma aceasta cât și la alte agende ale guvernului n'am lucrat din motive egoiste nici pentru anumite

ținte mai dinainte stabilite, ci am mâncat dela adevăr, căci numai prin acesta putem ajunge la realizarea libertății și a drepturilor firești a omenimei. Căci doar (S'auzim! S'auzim!) nu numai pe noi ne desparte de DV. idealul de stat național, ci și pe alte pături însămnate din societate, și pe toți aceia, cari nu se pot împăca cu perpetuarea dominațiunii de rasă și de clasă. (Mișcare.)

Când noi declarăm în mod loial, că suntem cu toată curățenia sufletului nostru fii credincioși ai acestei țări, când declarăm că abstragând dela ori-ce considerații, și noi vrem să augmentăm interesele colective a patriei, DV. ne reproșăți, că nu ne trebuie statul unitar național magiar. Apoi On. C. după-ce statul unitar național magiar înseamnă pentru noi renunțarea la cultura, limba și dezvoltarea noastră națională, declar — și cred că toți Românii, Slovicii și Sârbii de bine vor fi de acord — că nu ne vom împăca nici odată cu statul național magiar astfel contemplat, și nu vom fi nici odată adicții acestuia. (Mișcare. Sgomot.)

Olay L.: Atunci cărați-vă din țară. Mergeți în România! (Sgomot. Emigrați!)

Prezidentul: Cer liniște, dlor deputați!

— Nici când nu ne vom pleca înaintea acestei idei de stat magiar, căci aceasta ar însemna perirea noastră. Căci datorința de căpetenie a ori-cărui popor este să se apere pe sine însuși și naționalitatea sa. Partidul român (Strigăte: Valah! Valah!) slovac și sârb are de țintă asigurarea dezvoltării culturale și economice pe seama poporului, câștigarea condițiilor necesare spre asigurarea acestei dezvoltări.

DV. spuneți, că legile țării asigură mijloacele de dezvoltare pentru toți fii acestei patrii. La aceasta eu însă adaug, că mijloacele asigurate prin lege nouă nu ni se dau, ni se deneagă chiar, și că în conducerea faptică a vieții de stat să pun toate pedicele, ca individualitatea noastră națională să nu se desvoalte nici pe teren cultural, nici pe teren economic, și asta ne îndeamnă, să pretindem drepturi naționale.

Kun Árpád: Ce fel de drepturi naționale?

— În proiectul nostru de adresă ne-am legat de condițiunile existente. Tocmai din acest motiv în proiectul, pe care avem onorul a-l prezenta nu am pretins toate, pe cari ne era datorința politică să le pretindem. Astfel, deși ne era datorința politică nu ne-am pretins în adresă restituirea autonomiei Ardealului, nici punctul 1. din programul nostru din 1905 ca să fim recunoscuți de individualitate politică. Și acestea nu le-am omis doară, că am fi abstat dela ele, ci fiindcă ne-am ținut strâns de misiunea acestei sesiuni parlamentare, de problemele acestui parlament, cari vor avea să fie baza dezvoltării noastre în viitor. Dar în principiu pentru ce le pretindem? pentru că experiența ne-a convins, că dezvoltarea noastră culturală și economică nu e asigurată fără drepturi naționale garantate prin legi. Dela DV. depinde, întru cât să se introducă în practica aceasta concepția politică, căci dacă DV. ne puteți asigura — ceea ce eu nu cred — interesele noastre culturale și economice, fără drepturi naționale, dacă nu va fi lipsă ca să ne apărăm aceste drepturi și dezvoltarea lor prin așezăminte naționale, de bună samă pretenziunile noastre se vor extinde

la trebuințele reale. Dar câtă vreme trebuie să privim cu jaluzie procedura celor ce deprind puterea de stat, până când vedem, că condițiile dezvoltării noastre culturale și economice nu ni se oferă în aceeași măsură ca altei rase din țară, nu ne putem schimba convingerea, că progresul nostru poate fi asigurat singur numai prin drepturi fundamentale așa numite naționale.

Bartu O.: Nu-i adevărat!

— Cred, că în curând, cu prilejul desbaterii bugetului, voi putea dovedi din datele finanțelor statului, că filerii aceia pe cari îi plătesc în dare eu și poporul meu, nu se distribuie în proporție cuviincioasă pentru acoperirea pretenșiunilor noastre economice și culturale. (Zgomot).

Olay L.: Unde e deosebirea?

Prezidentul: Rog liniște!

— Activitatea statelor moderne nu se restringe numai la aceea, că lasă teren de dezvoltare, ci trebuie să și ocrotească dezvoltarea anumitor pături și anumitor clase sociale. (Mare Zgomot). Dacă DV. pune-ți în practică datorința aceasta a statului modern pentru DVoastră, și noi pretindem ajutorarea noastră culturală și economică, când pentru Magiari se face lucrul acesta. (Mare zgomot și strigăte: Nu magiari, ci magiarimel!)

Bartu O.: Vom sista activitatea Albinei și apoi ne vom îngriji de activitatea economică.

— Nu vreau să înșir nedreptățile de cari suferă poporul nostru, căci discuția adresei conform usului parlamentar e restrânsă la stabilirea programului de lucru, ar fi deci neavenit să înșirăm acum toate gravaminele noastre. Căci dacă am vrea să le înșirăm, nu ne-ar ajunge câteva ședințe, ca să le spunem până în cap. (S'auzim! S'auzim!)

Kallay L.: Calumniereaudacter!(Zgomot).

— Eu așadar n'am de gând să înșir gravamine, ci numai să designez scopurile de aceea dați-mi voie On. C. ca dintre aceste scopuri fixate, înafară de chestia sufragiului universal să mă mai ocup cu unele întrebări.

Un vechiu gravamen al bisericii catolice este, că nu-și poate realiza autonomia nici după o muncă de 30 ani, în vreme ce autonomia celorlalte biserici e deja fapt împlinit. Tocmai de aceea salutăm cu bucurie punctul acela din programul guvernului care privește punerea în vigoare a autonomiei catolice. Dar mărturisesc sincer, că mă umple de îngrijire, căci în vreme ce se vorbește de autonomia catolică, nu se spune nici un cuvânt despre autonomia bisericii greco-catolice. Cunosc dezvoltarea în trecut a acestei chestiuni și tendința de a contopi biserica greco-catolică în autonomia catolică regnicolară.

Metropolia greco-catolică de Alba-Iulia s'a instituit ca provincă bisericească deosebită prin bula papală »Ecclesiam Christi« și ca atare s'a inarticulat în lege. În numita bulă papală se spune espres, că biserica greco-catolică are să-și împlinească agendele cu totul deosebit de biserica catolică, neatârând nici de primare și nici de alte organe a bisericii catolice, prin urmare, dacă biserica greco-catolică de Alba-Iulia va fi contopită în autonomia romano-catolică regnicolară, în contradicție directă cu bula numită și inarticulată în lege, aceasta ar înșămna de a dreptul o despoiere de drept (Sgomot). Tot asemenea e ne-

dreaptă procedura, că preoțimea greco-catolică dela sate încă nu are nici până acum întregirea de salariu.

Bartu O.: Dar ridică ajutorul regulat.

— Iar ajutoriul de stat să distribuie în mod volnic și ilegal, țintind la adevărata umilire a preoțimei dela state.

Prezidentul: Cer liniște.

— Să nu creadă O. C. că eu ca grec. vreau să apăr exclusiv autonomia bisericii mele. Din potrivă eu sunt convins în sufletul meu, că o condiție a dezvoltării religioase este autonomia bisericilor de aceea doresc, să se asigure autonomia tuturor bisericilor de o potrivă. Credeți-mă, că nu cu mai puțină durere observ, dacă să atacă autonomia altei biserici sau să comit astfel de lucruri, cari vatămă autonomia bisericii, fie acum, fie în viitor. Nu credeți, că nu mă doare, când văd de pildă cum biserica ev.-ref. autoanamă și cu instituțiuni așa de frumoase să luptă așa de mult, ca să câștige ajutorul de stat.

Nu mă bucur de aceasta, pentru-că ajutoarele acestea totdeauna se dau cu anumite gânduri rezervate și pe lângă anumite condiții. Ceea ce acum este în avantajul bisericii reformate, îi va fi spre stricăre atunci, când frânele guvernului nu vor mai fi în mâinile acelor, pe cari Domniile lor voiesc să-i vadă acolo. Eu am fost crescut în gimnaziul reformat din Zălau (strigăte din stânga: Nu să vede!) Și credeți-mi, că cu mult mai frumos trăiește în amintirea mea acel gimnas, în simplitatea lui, când să susținea înă, cu venerabilii lui profesori, din propria putere materială, decât actualul gimnasiu, cu splendidul său palat și cu profesorii plătiți de stat. Pentru-că mi-e teamă, că acel splendid palat nu mai odihnește pe aceleași singure baze, pe cari odihnia vechiul și venerabilul, dar totodată modestul edificiu.

Dar pe cum nu pot să socotesc indestulitor programul guvernului pe terenul bisericesc, întocmai nu-l aflu indestulitor nici pe terenul economic. Și nu-l aflu indestulitor pentru aceea, pentru-că nu să află într'insul înșirarea aceea pragmatică, — o înșirare, care să eschidă ori-ce echivocitate — a acelor probleme economice, pe cari guvernul să și-le fi prefîpt, nu să află marcate în chip hotărît și detaliat într'insul nici darea progresivă, nici minimul de existență, pe cum cu dreptul am fi așteptat dela guvern. Dar nu-l aflu indestulitor nici pentru aceea, pentru-că nu văd într'insul indigitarea multor astorfel de instituțiuni moderne, cari sunt neapărat de lipsă pentru-ca populațiunea țării, cu deosebire clasele de jos, să se poată susținea și să se poată afirma în emularea cea mare a țării și în concurența cea mare a lumii. Astfel ar fi înainte de toate introducerea »apărării caminului«, dorite din partea partidului meu, fără de carea poporul — eu, care trăiesc în mijlocul lui, o știu de bună samă — nu să poate mântui de ruină și de pustiire totală, pentru-că cu slaba-i putere nu poate să reziste concurenței, căreia este expus în dezvoltarea statului modern în lupta aceea, ce trebuie să o susțină față cu celelalte clase sociale.

Toți constatăm cu inimă îndurerată, că puterea materială a țării e slabă; toți simțim povara, ce sarcinile publice o pun pe umerii nostri, toți simțim cu deosebire

aceea, că poporul agricol într'atâta geme sub sistemul actual de dare, încât într'adevăr e cu neputință, ca să propășească și să se desvoalte. În butul acestora, reforma dării de pământ nu e accentuată în proiectul de adresă al majorității cu acea hotărîre, ce în chestiunea aceasta, pe dreptul am fi așteptat-o dela majoritate. E adevărat, cunosc acele greutăți ale realizării practice, de cari e legată deslegarea acestei chestiuni, dar eu așa cred, că nu să va afla în Casa aceasta un singur om, care nu ar fi gata să conlucre, dând toate mijloacele de lipsă, pentru ca guvernul să realizeze reforma dării, ca prin aceea, să ajute poporului ce nu să poate desvolta sub povara acelor greutăți, ce îi apasă umerii. (Aprobări în centru). Dar nu numai sistemul acesta al dării de pământ constituie un vechiu gravamen, ci și compunerea catastrofului. În cercul acela mare de muncă, ce guvernul și l'a prefîpt în programul său, așa cred, nu ar fi fost necorect, dacă s'ar fi susceput și aceasta, ca apoi aceasta instituțiune să o așezăm pe astfel de temelii, de pe cari cu acest sistem de dare să putem apăra și interesele poporului agricol a țării.

Rog, Onorată Casă, ca debutul nostru aicea să nu îl socotiți, ca și cum noi am reprezenta exclusiv interesele unei rase. Noi, după convingerea noastră cea mai adâncă, ne-am angajat, atunci când ne-am cerut un loc în aceasta Casă, nu numai la apărarea neamului nostru românesc, ci am dorit să ne angajăm la apărarea tuturor acelor interese, a căror cultivare, din punctul de vedere al dezvoltării economice a țării, e necesar. (Aprobări în centru.) După-ce însă în adresa noastră văd mai bine exprimată îngrijirea acestor interese, eu primesc proiectul înaintat din partea amicului meu Polit. (Aprobări și aplauze pe băncile naționaliștilor).

Internatul Vancean de fetițe din Blaj.

— Publicare de concurs. —

Până în ziua de 15 August n. a. c. se scrie concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetițe din Blaj*.

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 240 cor. solvibili în două ori cel mult patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 6 cor. 30 fil. pentru elevele din clasele elementare, și de 12 cor. pentru cele din clasele civile, apoi 2 cor. pe an pentru bae. Elevele, cari vor învăța limba franceză ori muzica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiindcă elevele vor trebui să poarte vesminte uniforme, se vor solvi pentru acestea câte 28—36 cor. după vrâsta fiește căreia. Uniforma aceasta, carea se gătește în internat, constă din două șurțe în formă de rochie, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fiește care elevă are să fie provăzută cu: 6 cămeși, 6 camisoane, 6 pantaloni, 1 fustă de iarnă, 6 serviete, 12 batiste, 6 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuși, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă 2 pepteni, 1 saltea de lână, 2 perini, 4 fețe

de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lavoar de spălat și 6 ștergare.

Pentru suma solvită fiește care elevă va primi:

1. Instrucțiune în studiile prescrise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educațiune religioasă-morală și deprinderi în conversațiune magiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilierul de lipsă.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amiază 3 pèse, Dumineca și în sârbători 4 pèse. c) la cină 2 pèse.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fiește care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucțiunea practică în cele economice, întru cât instrucțiunea de sub 1. lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alătore: estras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugărilor pentru primire au să se înainteze *Preaveneratului Consistoriu mitropolitan din Blaj*, alăturându-se la fiește care o marcă postală de 45 fil. pentru spedarea francată a rezoluțiunii. Dela rugarea pentru primire *nu sunt dispensate* nici elevele, cari au mai fost în Internat.

Blaj în 1 Iuliu 1906.

*Diracțiunea Internatului
Vancean de fetițe.*

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru a. biserica gr.-cat. din S.-Martinul-de-câmpie, au mai donat: Catița Bncur și fiii sei un rând de veșminte preoțești în preț de 95 cor., vād. Maria Giorgiu, o față de masă pe altar de 15 cor., vād. Maria Suciu, alta pe masa de proscemediat, în preț de 10 cor., V. Manoilă și fiul său, I. Angel, S. Sfiriac, C. Suciu, S. Calian, Crisea Ruța, S. Strete, C. Morar și alții icoane în preț de 88 cor.; militarul G. Ruța, doue făclii foarte frumoase, în preț de 8 cor., vād. Nastasia Bota, în bani 10 cor., parohul 45 cor. și Ioan Făgăraș 1 cor. 60 fil. Dumnezeu să le replătească însușit. — *Curatoratul.*

— Pentru biserica gr.-cat. din Tulgheș au dăruit: Dl Anrel I. Nicolescu, comerciant, un prapor albastru de mătasă, în preț de 100 cor. și a făcut o fundațiune pentru părinți și miseri de 100 cor. Dl Augustin cav. Dobreanu, comerciant și mare proprietar, a procurat înmormântarea Domnului, în preț de 90 cor. și a esoperat dela compania de exploatare a pădurilor „Töök-Dobreanu” 200 scânduri alese. George Geangalân lui Elie și soția Irina, au dăruit 160 cor. pentru procurarea unui clopot. Dl Ioan Popescu, primar și proprietar în Toplița, a cinstit 20 cor. Dl Gavril Ciobotar din Corbu, a donat material la cinctura casei parohiale. Prin colectă dela mai mulți credincioși s'au procurat doi prapori funebri, în preț de 136 cor. Tuturor dăruitorilor le mulțămim ferbinte și pe aceasta cale. Tulgheș, în 8 Iunie 1906. — *Ioan Mera, paroh.*

Din Arhidieceză. Până la 31 crt. se escrie concurs pentru ocuparea parohiei *Șopteriu* din protopopiatul Cătinei. Emolumente: Casă parohială în stare bună. Edificiile economice necesarii. Porțiune canonică aproape 30 jugh., venitele stolarii îndatinate. Venitul congrual: 457 cor. 66 fil. — *Bercheș* din protopopiatul Coșornei. Emolumente: edificii de locuit și economice

în stare mijlocie, porțiune canonică, aproape 48 jugh., stolarii îndatinate. Venitele congruali: 271 cor. 84 fil. — *Câmpeni* din protopopiatul Roșiei-de-munte, ce stă sub patronatul înaltului Erarin regesc, e la concurs cu termenul de 20 August n pe lângă următoarele emolumente: Edificii de locuit și economice în stare de mijloc. Salar anual dela înaltul Erarin reg ca patron 420 cor. Stolarii îndatinate. Venitele parohiale stabile 640 cor.

Știri personale. *Iacob Popa*, protonotar consistorial, directorul cancelariei arhidiecezane, a fost numit *asesor consistorial*. — *Ioan Bălan*, preot arhidiecezan, alumn al colegiului st. Augustin din Viena, a fost promovat *Vineri de doctor în sf. teologie*.

Hymen. *Dr. Iulian Pop*, avocat, Bistrița și *Veturia Petran*, căsătoriti.

— *Dr. Dionisie Stoica* și *Mărioara Zisu*, logoditi. București, 23 Iunie 1906.

Știri literare. Însămnam la acest loc apariția unor dore cărțicele folositoare: *Despre cel dintâiu ajutor la vătămări ale ochilor și Combaterea malariei*, amândouă scrise de dl *Dr. Ioan Popp*, medic colonel în retragere în Sibiu. Le recomandăm cetitorilor nostri.

Studentii dela Focșani, în număr de 41, sub conducerea profesorilor Lionescu, Mironescu, Popea, Coleș și Mitru, au sosit Sâmbătă cu trenul dela 1 oară la noi. Deși nime n'a fost avizat la sosirea lor, totuși excursionistii au fost găzduiti cu multă amabilitate de prof. Dr. Ioan Rațiu în Internatul de băieți și conduși la vizitarea instituțiilor noastre culturale. Studentii sub conducerea profesorilor au fost prezentați și Excel. Sale Preasfințitului Domn Mitropolit, care i-a primit cu multă bunăvoință. Șara, publicul nostru a oferit excursionistilor o cină prietenească în sala de mâncare a Internatului de băieți.

Adunarea generală a Asociațiunii se va ține anul acesta în 7—9 Sept. v. la Brașov. Un comitet de peste 100 persoane s'au ales pentru avanjarea festivităților. În fruntea comitetului stă dl Andreiu Bârseanu, profesor, vicepreședintele Asociațiunii. Pe lângă ședințele oficioase vor mai fi și ședințele festive ale secțiilor literari, petrecere populară, concert, reprezentație teatrală și la sfârșit excursiune la espozitiia din București.

Concurs. Pentru oficiul de prefect la Convictul gr.-cat. român din Sighetul-Maramurășului, să publică concurs. Emolumentele împreunate cu acel oficiu sunt: Cuartir, încălzit, luminat, spălat, proviziune întreagă și plata lunară de 40 coroane. Recursele adresate către comitetul Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș sunt a să trimită până în 1 August n. a. c. la Reva. Dn *Tit Bud*, vicar și rectorul Convictului.

Avis școlar. *Internatul Pavelean de băieți gr.-cat. din Beiuș*. Părinții, cari ar dori, ca pruncii lor pe anul școlar 1906/7, să fie așezați în Internatul „Pavelean” de lângă gimnaziul din Beiuș, sunt avizați, ca cel mult până la 20 August a. c. să-și trimită supliceele la rectoratul aceluia internat. Taxa de întreținere la an e: 240 cor., pentru uniformă: 60 cor. și pentru instrucție: 10 cor. pe an. Laolaltă 310 cor. Plătirea are să se întâmple cu toată punctualitatea în două rate semestrali anticipative. — *Rectoratul internatului Pavelean.*

„*Arina*”. Sub acest titlu fruntașii nostri din comuna Sanislău și jur vor să înființeze un institut de credit cu un capital social de 100 mii cor. împărțit în acții de câte 100 cor. În fruntea fundatorilor stau protopopii Coriolan Ardelean, arhidiacon în Carei și Gavriil Lazar de Purcareț în Sanislău. Însinuările sunt a se face la „Săt-măreana” în Seiani, până la 1 Sept. n.

Examen de notar. În anul acesta la cursul administrativ din Oșorheiu, a depus examenul cu succes bun și următorii 13 români: Braniste Georg (Toarcia), Dan Nicolae (Zernești), Feldrihan Luca (Năsăud), Flutur Iosif (Körösszeg), Ilie Ioan (Zernești), Iosof Victor (Galiș), Orație Iacob (Zernești), Pop Valeriu (Hașag), Poparad Engen (Fă-

găraș). Posmușian Ioan (Vistea-inf), Stan Alimpu (Gârbova-de-jos) și Vișa Ioan (Șeica-mare).

Convocare. Despărțământul Sătmar-Ugocea a „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” își ține *adunarea VIII. generală* în comuna Boriești la 12. Aug. n. 1906.

— Adunarea cercuală ordinară a despărț. Blaj al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, se convoacă pe ziua de 22 Iulie n. a. c. în Ufalău la oarele 10 a. m.

Aviz. Onorații domni preoți, cari ar dori să procure în timpul vacanțelor de vară cartea noastră de predică „Mântuiește-ți sufletul”, sunt poștiți să se adreseze Societății de lectură Inoc. M. Clain, Balázsfalva, trimțând înainte prin mandat postal 4 cor. 50 fil. + 30 fil. porto. Din Blaj se va face expediție în fie-care săptămână de două-ori. Cergăul-mare, la 9 Iulie 1906. — *Septimiu Popa*, președ. soc. Inoc. M. Clain.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape norocitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor voștri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre. În ziua cununiei; asigurați-vă grăul, fânul și toate edificiiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari un chibrit, un joc de copii le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

M. K. om sănătos din Bod de lângă Brașov s'a asigurat în 1 Octobrie 1904. În Maiu 1905 s'a bolnăvește și după puține zile moare. Ca premiu de asigurare a solvit numai cor. 131.94, dar prin această sumă a mântuit familia sa de mare mizerie, căci aceasta a căpătat dela „*Transsylvania*” din Sibiu, cor. 4000.— *bani gata!* — Informații dă și redacția foii.

Industria de piatră și de lut. *Condițiile de primire în școala specială r. u. de stat pentru industria de piatră și lut din Székely-Udvarhely.* Direcțiunea școlii speciale r. u. de stat pentru industria de piatră și lut din Székely-Udvarhely ne trimite următorul comunicat: Scopul școlii este a forma (a crește) din elevi în decurs de 4 ani industriași versați atât în praxă, cât și în teorie. Ca elevi ordinari pot fi primiți: a) cei ce au absolvat cel puțin 2 clase gimnasiale sau 6 clase elementare, eventual au cercetat 3 ani cu bun succes școala de ucenici; b) cei ce au implinit vârsta de 12 ani și sunt sănătoși și bine dezvoltati. Petenții au să alătore la cerere: a) Atestat de botez, b) Atestat școlar, c) Declarațiunea tatăului sau a tutorului, prin care, se obligă a lăsa pe fin să absolve cele 4 cursuri de școală specială, d) Atestat medical și de vaccinare (altoire). Elevii nu solvesc nici un fel de didactru. Pentru asigurarea reuisitelor din atelier să plătește la cassa institutului suma de 6 coroane. Elevii săraci, dar cu purtare bună și silitori, cari vor documenta în mod vrednic de credință starea lor miseră, vor beneficia de câte un stipendiu întreg sau de jumătate. Pe lângă institut se mai află și un internat și un convict, la care au să plătească elevii nestipendiați 19 cor. lunar pe tot timpul. Petițiunile de primire respective pentru stipendiu adresate la comisiunea de supraveghere a institutului, au să se înainteze cel mai târziu până la 10 August a. c. direcțiunii. Alte detaiuri să cuprind în anuarul școlii, care la dorință să trimită din partea direcțiunii ori cărui interesat. Aragem atențiunea celor interesați asupra acestei școlii. Sibiu, 9 Iunie 1906. — Comitetul Reuniunii sodalilor române din Sibiu: *Victor Tordășianu*, președint, *Ștefan Duca*, notar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

La Greci și la Romani spiritismul era cunoscut. Căci la ei era în uz adorarea sufletelor morților: *Agatodemonii* și *Cacodemonii* la Greci; și *Manes* la Romani. Manes dacă erau binevoitori se numiau: *Lares*; iar dacă erau răi: *Larvae* și *Lemures*. În onoarea acestor din urmă era și o sărbătoare: *Lemuria* sau *Lemuralia* în 9 Maiu. *Homer* apoi ne spune,¹⁾ că umblând *Odysseu* prin cealaltă lume, a dat de beut sufletelor, ce vagabundau pe acolo, sânge de berbece; și că acolo ar fi văzut sufletul lui *Agamemnon*, al lui *Elpenor*, al lui *Achille*, și alte multe suflete; ar fi văzut și pe mamă-sa, pe *Anticlia*, și că s'ar fi apropiat de ea de trei ori, dar n'a putut-o prinde²⁾; *Orpheu*, cu cântările sale își recâștigă soția, pe *Euridike*, dela zăii tartarului.

Dar sunt și fapte istorice, nu numai visuri poetice, bazate pe drept pe credințele poporului. *Pausanias*, la Greci, merge la oracul din *Heraklea*, să ceară sfat și să vorbească cu sufletele alor săi, și cu sufletul unei femei omorite de el. Mai târziu se evoacă însuși sufletul lui *Pausanias*. — *Periandru* trimite o solie la oracolul morților dela râul *Acheron*, ca să facă întrebare despre un anumit depozit (*παρρησίχη*). Atunci apare sufletul muierei sale: *Melissa*, și spune, că nu va arăta locul, în care zace depozitul.³⁾ — Alte oracole au mai fost în *Phigalea* și *Tenarum*. Dar pentru aceea vrăjitoarele cele mai vestite în evocarea spiritelor au fost: muierele din *Tessalia*. Ceremoniarul acesta îl descrie *Lucanus*, și după el *Görres*.⁴⁾ Ele tăiau gâtul mortului, apoi infgeau într'insul un băț, un cârlig ori o secure. De aci duceau cadavrul în peștera destinată pentru evocarea morților. În peșteră erau: bale de câne turbat, oase de hienă, ochi de șarpe, plante veninoase, și alte lucruri grețoase și fioroase. Spiritele le invitau: mai întâi cu voce înaltă, acompaniată de urlete de câni, uhuuituri de buhă, ocăcături de broască, șuerături de șarpe, și mugit de tunet; apoi le chemau cu cântece vrăjitoare. Dacă nu veniau îndată, le amenințau; și dacă totuși nu se prezentau: se rugau de ele să vină numai acum, promițându-le, că mai mult nu le vor mai molesta.

La Romani avem pe *Numa Pompiliu*, carele întrebă de zăița *Egeria* în chestia scutului lui *Marte*. La ei încă erau temple, în cari se evocau morții, numite: *psychomantia*. Atare fu templul din *Misenum*. Arta de-a evoca sufletele morților a înflorit la Romani mai cu samă pe timpul, când scăpătase credința și încrederea lor în zei. Pe vremea lui *Plinius secundus*, *Apion* chema pe spiritul lui *Homer* să-i spună adevărata-i patrie, dar fără rezultatul dorit.⁵⁾ Tot el spune, că *Tiberiu* a osîndit la moarte pe *Libon Drusus*, fiindcă îl conturbase în evocarea spiritelor. — Poetul *Virgiliu*, ne spune, că *Enea* s'a scoborit în tartar, unde s'a întâlnit cu mai multe suflete.⁶⁾ Acolo s'a întâlnit el și cu sufletul tatălui său: *Anchise*.⁷⁾ — *Cicero* istorisește,⁸⁾ că pe timpul său era credința în popor, că pe lacul *Avernum* s'ar fi ridicat umbrele morților încă pline de sânge. Tot el invinovățește pe *Vatinu* ⁹⁾, că ar fi evocat sufletele morților și pe zeii din lumea cealaltă, cărora le-ar fi adus jertfe din măruntaii de copii. Tot așa ne spune și *Ammian Marcellin*,¹⁰⁾ că *Fortunațian* ar fi jertfit copii mici, cu boscoane. — De aci vedem, că la Romani, nu numai că era cunoscută și practizată evocarea morților, ci li-se aduceau și jertfe de oameni. Cu jertfe de aceste au fost acuzati de altcum chiar și împărații romani: *Nero*, *Heliogabal* și *Valerian*.

¹⁾ *Odys.* XI. 30 și urm.

²⁾ „Astfel zise“ (sufletul mamei lui *Odysseu*), iar eu gândi în mințile mele și vruî să apuc sufletul repausatei mele mame. De trei ori dar mă repezii, și inima mea mă îndemna să o apuc, și de trei ori ca o umbră sau ca un vis îmi sbură diu mâni“. (*Odyssea*, cânt XI. în traduc. I. Caragiani cit. pag. 128—129.)

³⁾ *Herodot.*: *Historiarum* lib. V. cap. 92. n. 7.

⁴⁾ *Wolkenberg* op. cit. pag. 44.

⁵⁾ *Plinius secundus*: *Historiarum natur.* lib. XXX. cap. 6

⁶⁾ *Aeneid.* VI.

⁷⁾ *Aeneid.* VI. v. 680 și urm.

⁸⁾ *Tuscul.* I. 16.

⁹⁾ În *Vatin.* 6.

¹⁰⁾ *Rerum gestarum* lib. XXIX. cap. 2.

La *Egipteni* ne întâlnim cu magii lui *Faraon*, cari imitară minunile lui *Moisi*.

Ba chiar nici înainte *Jidovilor* nu era necunoscut spiritismul. Căci *Moisi* în *Deuter.* 18, 9—12 oprește, ca *Jidovii* să întrebe ceva dela cei morți.¹⁾ De altcum vedem pe *Saul*, că după ce s'a abătut dela *Dzâu*, s'a dus la vrăjtoarea din *Endor*, ca să cheme spiritul lui *Samuil* și să-i spună soartea,²⁾ iar lui *Manasi* i-se ascrie între greșeli: că a mers la vrăjitori și a introdus oraculele.³⁾ — Calumnia fariseilor,⁴⁾ că Mântuitorul ar fi scos spiritele necurate din cei îndrăciți, cu ajutorul lui *Belsehub*, încă dovedește credința *Jidovilor* de pe timpul *Dlui Hristos*, că poate fi legătură între om și diavol.

Cu spiritismul acesta ne întâlnim și în veacurile prime ale creștinismului.

*S. Paul*⁵⁾ condamnă idololatria și fermecătoria spunând, că acestea duc la osândă. E cunoscut că *Simon Magul* amăgise pe mulți *Samarineni* prin faptele sale; iar *s. Paul* orbise pe magul *Elima*⁶⁾; iar⁷⁾ ni se spune, că: au venit mulți din *Efes* la *s. Paul* și au ars în prezența lui cărțile superstițioase.

Mai târziu se încercă școala neoplatonică din *Alexandria* să reguleze folosirea magiei, dar fără rezultat. Martori sunt despre aceasta operele lui *Proclu*, *Jamblic*, *Porfiriu*, și *Plotin*. Iar legislațiunea romană nu perdă din vedere vrăjitoria, sub *August Tiberiu*, *Vespasian* și *Marc Aureliu*.⁸⁾

Avem și cazuri. *Tertullian*⁹⁾ ne spune, că păgânii de pe timpul său cereau încă răspunsuri dela zei că oare să lase copiii în viață, ori să-i expună? Răspunsurile le căpătau prin capre și prin mese — „per quos caprae et mensae divinare consueverunt“. — Tot acolo spune el și aceea, că vrăjitorii păgâni mijlociau: visiuni „*somnia immittunt*“: materializări — „*phantasmata edunt et jam defunctorum infamant animas*“. — Erau însă și înșelăciuni, pentru că „*multa miracula circulatoriis praestigiis ludunt*“.

Istoricul roman apoi: *Ammian Marcellin*, (păgân din veac. IV. d. Hr.) istorisește¹⁰⁾ cazul vrăjitorilor: *Fidustus*, *Patricius* și *Hilarius*. Aceștia fuseseră prinși și duși înainte judecătorilor. Acolo încep ei să spună: „Măsuța aceasta nefericită, ce o vedeți aci, am făcut-o din crengi de laur după tipul tripodului din *Delphi*, între semne, cari ne prevestiau primejdii. După ceremonialul aceluia (a tripodului) am consacrat-o și noi: cu cântece vrăjitoare și cu ceremonii lungi; și apoi am început să o mișcăm. Mișcarea aceasta, dacă voiam să aflăm ceva lucru ascuns, se întâmpla în modul următor. După ce curățiam odaia cu materie fumegătoare din *Arabia*, puneam măsuța în mijlocul căsii, și pe ea puneam un disc pregătit din mai multe metale, pe marginea căruia erau gravate, la distanțe egale, cele 24 litere. Unul din noi jertfa zăilor, — dela cari vine toată profeta —, însoțit de cântările corăspunzătoare; apoi se pune pe masă îmbrăcat și încălțat în giolgiu, legându-și capul cu o pantlică, de carea acăța ramurile de laur. Ținea apoi o verigă făcută din sîrmă de *Carpathus* (insulă între *Egypt* și *Rhod*) înșirată pe o sfoară, carea fusese sfințită de mai înainte cu formule fermecătoare. Veriga săria din când în când pe litere, dându-ne astfel răspunsuri în versuri deplinite, întocmai pe cum erau răspunsurile *Pythiei* și ale *Branchizilor*.¹¹⁾ Vrând așadară să știm, că cine va urma după împăratul de acum (*Valente* 364—378), am întrebat, și veriga ni-a arătat două silabe: *Theo* și apoi a sărit pe litera: *d*; atunci unul din noi strigă, că soartea designează pe *Theodor*. De aceea nici n'am mai cercat, fiind deplin convinși, că împăratul, după care am umblat, va fi: *Teodor*“. De fapt a și uruat marele *Teodosiu*. (Va urma).

¹⁾ „Iară după ce vei intra în pământul, care-l dă ție *Domnul Dumnezeu* tău, să nu te înveți a face spurcăciunile neamurilor aceloră. Să nu se aște întru tine, carele să treacă pe fiul tău, sau pe fata sa prin foc, vrăjind vraje, și descântând și fermecând. Și fermecătorii, și carele descântă, și carele vrăjește din pânțele, și carele caută pe stele, și carele întrebă morții. Că spurcăciune este *Dlui Dzâului* tău tot cel ce face acestea, și pentru spurcăciunile acestea va perde pe ei *Dl Dzâul* tău dela fața ta“.

²⁾ I. Împ. 28, 7—25.

³⁾ IV. Împ. 21, 6.

⁴⁾ Mat. 9, 34; 12, 24; Luca 11, 14—19.

⁵⁾ Epist. către *Galateni*, 5, 20.

⁶⁾ Fapt. Ap. 13, 8—11.

⁷⁾ Fapt. Ap. Cap. 19 v. 19

⁸⁾ Franco, *Lo spiritismo* pag. 262—263.

⁹⁾ Apolog. cap. XIII.

¹⁰⁾ *Rerum gestarum* lib. 29. cap. 1—

¹¹⁾ Aceștia erau urmașii lui *Branchus*, servitori și manipulatori ai templului și oracolului lui *Apollo*.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare)

10

„Aceasta este adevărat!“ confirmă primarul. „Domnul Gerstle este un harnic și brav învățător, — nu dorim mai bun decât dânsul în școală și-i mulțămim și astăzi pentru ceea ce ne-a învățat, — mai ales pentru disciplina creștinească și bunul său exemplu. De vrsta lui înaintată nu observăm nimic. Și astăzi învață copiii tot așa de bine, ca și înainte cu treizeci sau patruzeci de ani.“

„Ar trebui însă să-i învețe mai bine, — tocmai despre aceasta-i vorba!“ răspuse dr. Frick. „Gerstle a rămas cu metoda cea veche, pe când timpul de față cere știință aprofundată și educație conformă timpului.“

„I—hai, domnule inspector, acelea sunt prostii, închipuiri deșerte și nebunii!“ — replică primarul. „Noi țărani o să rămânem tot țărani, nu ne vom face nici profesori nici avocați. Vocațiunea noastră este agricultura și nu învățătura. Scrisul și cetitul îl pricepem noi după trebuințele noastre foarte bine — ne ajunge atâta, cât am învățat dela domnul Gerstle. Științele naturale? Doar noi ne cunoaștem toate ierburile, buruenele, fructele, vițele și napii, nu se poate mai bine și știm cum trebuie să le cultivăm. Mai mult nu ne trebuie. Cine are cunoștințe mai multe, acela nu e țaran adevărat.“

„Da, da, — tocmai așa este cum zice domnul primar!“ asigurau conzilierii.

„Prin urmare, domnule inspector“, încheiă primarul, „lăsați-ne pe bunul, sirguinciosul și cinstitul nostru învățător!“

„Intervenția dvoastră și motivarea ei au avut tocmai efectul contrar“, — răspuse rece dr. Frick. „Puținele pretenții, ce le aveți față cu știința, — aș putea să zic disprețul, ce-l manifestați față cu cultura, cum o cere spiritul timpului, sunt dovezi zdrobitoare despre instrucția defectuoasă, ce vi s'a dat. Așa n'ați putea vorbi dvoastră, dacă ați fi avut un învățător, care să fi stat la înălțimea timpului și care să fi ridicat pe școlarii săi din modul de viață timpit, în care se aflau. Deci este necesar, ca învățătorul diriginte Gerstle să fie îndepărtat din școală. Chestiunea este, dacă dlui vrea să-și dea dimisia de bună voie, ori va aștepta să fie înlăturat din oficiu!“

Bărbații dădeau mâniași din cap și se uitau plini de reproșuri la puternicul Gerstle ședea zăpăcit și tăcea, căci vedea că ori-ce justificare este de prisos. Atunci se deschide ușa și intră parohul comunei — spre bucuria lui Gerstle.

Părintele Cunibert Laidelin era un bărbat în puterea vieții și era un vrednic preot. El aparținea acelor adevărați păstori, cari își pun viața pentru oile sale. Cu toată modestia și umilința sa, el nu cunoștea frică și conziderații, când datorita îi impunea rezistență și luptă față cu spiritele anti-religioase. Naturelul său nobil și ușor iritabil se revolta în sfântă mânie împotriva ori-cărei nedreptăți. Această ușoară iritabilitate era poate singura greșală a caracterului său, pe care vecinic năzuia a și-l înfrâna și a-l transforma în blândețe. Chemat la un muribund, într-o noapte din iarna trecută, a căzut și și-a frânt un picior, care s'a vindecat ce e drept, dar i-a lăsat urmele unei schiopătări ușoare.

Francmasonul dr. Frick primi cu un aer rece pe vrednicul preot.

„Scuzați, domnule inspector, că vin cam târziu la ședință! Am fost la un bolnav în cătunul vecin și m'am întors abia acuma.“

„Nu era nevoie de scuze, — absența dvoastră n'a fost băgată în seamă“, răspuse moșicul funcționar.

„Ați sosit tocmai la timp sfinția voastră!“ zise primarul. „Închipuiți-vă, domnule inspector vrea să ne dea afară pe bunul nostru învățător Gerstle!“

„Să-l dea afară?“ repetă consternat parohul. „Și pentru ce?“

„Pentru că acest lucru îl socotesc a fi necesar în interesul școlii“, răspuse dr. Frick. „Luați act, vă rog, de rezultatul inspecției de astăzi.“

Părintele Laidelin cercetă în fugă seria notelor, și rămase înmărmurit.

„La toate obiectele ultima notă, — hm! chiar și la religie penultima, — asta nu o înțeleg. Domnule învățător, cum vine asta? Eu vă cunosc zelul și niziunța încoronată de succes, de a preda catechismul, cât se poate de bine. Școlarii nu și-au rămas niciodată datori cu răspunsul.“

„Nici astăzi n'au rămas datori“, răspuse Gerstle.

Părintele Cunibert privi întrebător la inspector, care ședea cu fața înroșită, ca un criminal prins în flagrant delict.

„Prin urmare, cred că notarea trebuie să fie eroare“, zise Laidelin.

„Nota aceea rea este expresiunea judecării mele în urma inspecției, ce am făcut“, explică cu voce de bariton dr. Frick. „Nu uitați, părinte că nu sunteți în drept a-mi critica conștatările mele și că vă depășiți atribuțiile.“

(Va urma).

Dare de samă și mulțumită publică.

(Continuare și fine).

Petru Bățian cu soția sa Ileana n. Chira 5 cor., Marianca Calincău cu soțul său Toader 1 cor., Teodor Morar cu soția sa Maria 1 cor., Petre Maluțian cu soția sa Anuca 2 cor., Marișca Mesaroș cu soțul său Ioan 2 cor., Varvara Antal cu soțul său Andriș 1 cor., Ioan Campan a Dochi cu soția sa Maria 1 cor., Dochia Magda văduva 5 cor., Ioan Trif a Irini 1 cor., Ciucur Lăcătuș cu soția sa Anica 1 cor., Mihai Dărăban cu soția sa Maria n. Duma 4 cor., George Todica june 1 cor., Petrea Chira a Simionesi cu soția sa Maria n. Sabo 2 cor., Mărianca Chira văduva 2 cor., Paraschiva Bechi cu soțul său Ioan 1 cor., Andron Ciurar cu Fira 1 cor., Ileana Mezei cu soțul său Alexandru 1 cor., Ioan Mesaroș june 5 cor., Pinteia Ciurar tineru 1 cor., Ioan Morar cu soția Anișca n. Magda 20 cor., Poporeanul nostru credincios Toader Mureșan a donat s. biserici din Reteag un rând de vestiminte bisericesti foarte frumoasă în preț de 80 cor., cu dorința să fie amintit la santele liturgii el și părinții săi Gavrilă Mureșan și Marianca n. Forgo. Poporeanul nostru Petru Mureșan și soția sa Anișca n. Oltean au dăruit s. biserici 2 statuete ale Maicei Preacurate. Dna Tömlö Ana soția hotelierului de aici Tömlö István a dăruit s. biserici 2 fesnice de nickel în preț de 40 cor. Poporeanul nostru Geroge Susa făcând a cumpărat pentru s. noastră biserică un Liturghieru nou cu litere latine ediție nouă de Blaj, legat frumos în piele cu prețul de 9 cor. 36 fil. Poporeanul nostru Ioan Hășnașan dimpreună cu Anișca Oltean au cumpărat

pentru s. noastră biserică un Apostoleriu nou cu litere latine legat în pele cu prețul de 13 cor. 16 fil. Poporeanul nostru credincios George Chira cu soția sa Regina n. Susa a dăruit s. biserici 3 vâluri de atlas cu dantelă la cele 3 uși dela s. altar în preț de 12 cor., iară poporeanul nostru credincios Petru Bățian cu soția sa Ileana n. Chira au dăruit o față pe s. altar de dantelă în preț de 8 cor. Poporeanul nostru George Mesaroș, morariu cu soția sa Florica n. Șuvagău au dăruit s. biserici un Euchologiu nou cu litere latine ediție de Blaj în preț de 8 cor. 35 fil. și un cuțitaș (copie) pentru proscodie din bronz aurit cu prețul de 5 cor. 45 fil. Dna Maria Oltean n. Roman soția dlui Ioan Oltean notar pensionat a dăruit s. biserici o icoană: Maica Domnului. Credincioasa noastră poporeană Ana Baniai cu fratele său Toader Mureșan a dăruit s. biserici un epitrahil de mătăasă în preț de 8 cor., iară poporașul nostru harnic Petru Ceteraș a reparat candelabrul de aramă din despărțămîntul femeilor, a văpsit ușile dela s. altar, a făcut 3 cruci din pliu (tini-chea) pe școală, a făcut un perșeu nou la ușa s. biserici, a reparat o candelă și mai multe fesnice. Ioan Mesaroș june a cumpărat pentru s. biserică o față de masă de dantelă în preț de 8 cor. George Oltean alui Petre și soția sa Anica n. Radu a cumpărat pentru s. biserică un stichariu frumos cu prețul de 10 cor. Aceste fapte bune săvârșite pentru împodobirea casei lui Dumnezeu eu le-am scris în cartea de aur a parohiei, iară Dumnezeu să le însemneze în cartea vieții.

Reteag la 25 Iunie 1906.

Ioan Sonea,
preot gr.-cat. local.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, Revistă Literară. Anul V. Nr. 26. cu următorul sumar: N. Iorga, Un poet din vremile nehotărâte: N. Nicolescu. — I. M. Marinescu, Craiul negru (baladă după Uhland). — I. Boteni, Prea Târziu. — C. Teodorescu, Inima lui Hjalmar (poezie). — V. Caraiivan, Motanul și Vulpea. — E. Ciuchi, Vis de primăvară (poezie). — N. Iorga, Cronică. — În Supliment: Mănăstirea Hurezului vedere de total; La Hurez: de-a lungul stâlpilor.

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 13. cu următorul cuprins: Adevărul asupra stării lucrurilor din Bucovina de Coman Fruntes. — Primarii dela sate din România veacului al XX-lea de G. M. Murgoci. — Noul ministru de Justiție de N. Iorga. — Din județul Bacău: un om cu milă de sătean de L. Maricaș. — Două Pavilioane ale Expoziției de N. Iorga. — Cronică. Din țară: Institutori și învățători Ce scrie în „Iudavărul“. Un bogat Evreu care nenorocește copilele unui sat din Moldova. E Turcoaică dna Ismail-Pașa? Excursii Școlare. Reprezentanții publice în Craiova, dar fără învoire pentru domnișoare (de N. Banescu). O serbare militară în Craiova (de același). Coruri și călătorii școlare în Craiova (de V. Mihăilescu). Destăinuire ardelene în sarcina vicariului Mitropoliei (de un profesor și teolog). Congresul din București a preotului (de G. M. M.). Căderea dlui Bădărău. Întrunirea liberalilor reformiști în Galați. Vânzarea pădurii Neamțului. Planuri de edilitate. Minunile postei române. — Dela României de peste hotare: Geamuri sparte la un preot român. Împăcarea românească din Brașov. Din Basarabia. Din America. Țeri streine.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser
cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelei, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fil. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 10—32

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuși în

Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Medias 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate liferă vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimite gratis și franco.

(25) 9—20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni împreună cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,
sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

Clește de marcat Coase: Lungimea 70 75 80 85 90 cm.
oile 1 buc. C. 4-60 1 bucată C. 1-60 1-60 1-60 2-— 2-—

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul CFJ încep a fi scoase din întrebuințare, sunt decis, îndată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sămnu CFJ să fie dublu provăzută, în formă așezat unul sub altul. Tot odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această bătătură să se observe și sămnu pe unelte agricole.

Clește americane pentru botul porcilor 1 bucată Cor. —70. 100 inele la ele Cor. —60 fil.

Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și unelte de bătut coasa, garantate, se mai află la următoarele firme: În Agnita: Frații Gunne filială, Ioan K. Schuller; Agârbiciu (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; Blaj: Schuller Lajos; Dobârca: Toma Bachmann; Frâna: Iosif Schuster; Făgăraș: Carol König; Avrig: Gustav A. Reschner; Brad: Wilh. Prischak; Cristian: I. G. Comerth; Apoldul-mare: Catarina Wolff; Cincul-mare: Daniel G. Andree; Gurarâului: Ioan Tristiu; Hașag: Herberth Thomas; Ciznădie: Mihai Mathias, Remiunea de Conzum; Cața: Regina Buchholzer; Sascizd: Ioan Schlattner; Cincșor: Ioan Kauffman; Cârțișoara-sup.: Ioan Scorobet; Streja-Cârțișoara: Ioan Stopu; Loamneș: Moritz Klein; Lanerâm: Mihail Simonis; Noerich: Herman Römer; Șeica-mare: Mihail Ehrmann; Martin: Sam. Schmid; Sebeșul-sâs.: Ioan T. Gross; Orlat: Simeon Loloi; Poiana: Ioan Bozdog; Richșdorf: Andreiu Nemenz; Noul-rom.: Arnold Lesman; Ocna: Avram Savu. Stoia Ioan Pre-cup; Săsăuz: Iuliu Kerekes; Jidvei: Ioan Orendi, Samoil Wachsmann; Șelimber: Irimie Milea; Șeica-mică: Ioan Brandtsch; Șoroșteiu: Elekes Lajos; Șona: Iosif Graei jun. & Victor; Săliște: Dum. Roșca Căpitanu; Tilișca: Vasilie Inga.

Nicovale, forma, fig. 2 3 Ciocane, fig. 5 à 250 300
1 bucată C. —96 —86 1 buc. C. —86 —90

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care s'ar dovedi sau prea moale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. —18. Tocuri de cuți, smălțuite pe di lăuntru și pe din afară 1 buc. C. —42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndeosebi recomand: Cuțile americane 1 buc. C. —40. Cuți de Bergamo vinete închise, cu semnul CFJ 1 buc. C. —80.

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le șirofa pe toporiștile obicinuite de lemn fig. 7. 1 buc. C. 1-30.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că singur eu pot servi cu apa de:

RĂPĂTI

(21) 1—10.

cea mai excelentă și sănătoasă apă minerală.

BLAJ, SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.